

עין משפט
נר מצוה

עג:

בא לו כהן גדול פרק שביעי יומא

מסורת הש"ס

^[א] (שביעות לה: י:), (ג) מוטע (מח: ע"ש, ג) סהדרין טז. (ע"ש, ד) [כלס פי"ז מי"ג], (ה) [ירושל' למנוחא], (ו) [מולין לה. ועי' מוספות פסחים מז. ד"ה לענין ומוס' שביעות כל: ד"ה כ"י שמעון], (ז) שביעות כל: ככ, כג:, (ח) ע"י: להס,

הגהות הגר"א

^[א] גמ' ב"ב ד"י. י"ג מח' וק'. ובי"ה בירושלמי:

מוסף רש"י

הם שלא ביחנו. הס לא שאלו אלא מי יעלה ולא אמרו התפתנו בידי (שבוועת לה:). ובאחרונה שביחנו. באורים ותומים כי מחר אהנו צידק, הסכימו לדבריהם (שם). שהרי שאל צדוק ועלתה לו. כשכח דוד מפני אבשלום יאל מירושלם שאל דבוק, באורים ותומים ועלה לו, שהשיבוה, ושאל אביתר ואל עלתה לו, שנאמר ויעל אביתר. שמתקן מן הכהנים מפני שלא נענה באורים ותומים, והכי מילא כסדר עולם שני ארון וזכרנו מפני אבשלום יאל עמו עד שעלה במעלה הימים ושאל באורים ותומים ומתקן אביתר מן הכהנים גדולה נכנס דבוק תחתיו, כדמכ"ב (שמואל ב טו) ויחמר המלך לדבוק בשב אה הארון וגו' (סוטה טח).

הדרן עלך בא לו שבועה שלא אוכל ואכל גבולות כו' חייב. קרנן שבועה (שבועות כל): דלארון הן לאכילה ואכילא הוא דרביע עליהו (שם כב:). ורבי שמעון ע"ה נבטלת, ואין שבועה חלה ע"ה מזה (שם א"ב). בכולל דברים המותרים עם דברים האסורין. כלומר אם היה נשבע על גבולות לבדן לא היטה שבועה חלה, אלא זה שחבר לא אוכל סתם, כלל דברים המותרין והאסורין יחד ומינו דחילה שבועה על המותרין חילה נמי אכרביא אסורין באסור שבועה, ור"ש לית ליה אסור חל על אסור אפילו ע"ה ע"י כולל (שם).

תוס' ישנים

פרק שביעי בתנ"י יום הכפורים אסור וביראי' ובשריפה וביראי' וב"ב כו'. לבסוה

משמע שכל אלו הענינים חוץ מאכילה וסתי' מדרבנן, מדליכ' בזה כרת רק באכילה וסתי' כדאמרין בגמרא, וגם (ש"ך) [מדשרינן] למלך וכלה לרחוק פיהם ולמי שיש חטטין בראשו לטון כדרכו ואינו חושש ולמי שידיו מלוכלכות בטיט וכו'ואה לרחוק. מיהו כל הני איכא לדמוי שאין כרת אלא באכילה ובסתי' שיש בו איבוד נשמה כדאמרין בגמרא (עד, ב) א"ע"פ שהן מן המורה, וגם אין אסור מן המורה אלא רחמ"ל כל גופו וסוכה כל גופו, והילכך מדרבנן לא גזיר בזה. והא דדרשנין להו בגמרא (עד, א) לטולה משנתן שבות הו"א אכמתכא בעלמא, אבל עיקרייהו נפקי מדרשנין לקמן (עד, א) הני מחשה עינייהם כנגד מי. מיהו מדנקט האי לישנא דחמשה עינייהן כנגד מי ולא נקט מהיכא נפקא או מנא לן, משמע שאותן פסוקים אינן אלא אכמתכא בעלמא, ומדע דמסיק עינייהו מנייהו לאכילה וסתי' ועל כרחק [אלא] מהאור קרא נפקא. ועוד מדאמר הכא והסיה מעולל אה הסנדל דברי ר' אליעזר ותנאים אסורין, על כרחיך (איכא) [ליכא] סנהא מדאסרין רבנן, א"כ היי' שרי ר' אליעזר מיון שנעלה הסנדל אסוריה מה"ט. ואין נראה לומר דבהכי [פליגין] דרבנן אסרי נעילת הסנדל מה"ט, ור' אליעזר שרי. וגם אין נראה לומר דודאי נעילת מענל אסור מה"ט אבל קנדל אינו אסור אלא מדרבנן ולהכי פליגי ביה בחיה ולהכי לא נקט מענל אלא קנדל. (דהא) [ויערן] דמיא לקמן בגמרא (עד, ב) פטוקות מותרין בסתן חוץ ממענל וסנדל ומסקרין דכל מידי דליח ביה רביעא למעוק לא גזיר רבנן, משמע שאין כחן אסור אלא מדרבנן, דאי מדאורייתא, בני מיעוק [אלן] ההמירו (לא) רבנן הוא ליה למימר, אלא מדרבנן היא

שלא כסדר. היה לו לשאול הידר שאול היסגירוני לפיכך השיביוה על הראוי לשאול ראשון: ואם הולדך לשנייה. כגון שהיה הדבר נחוק ואין שהות להממין כגון האלדוף האשיגנו דלכגל: גזירה נכוח חורב. כגון של יונה בן אמיתי: שנאמר במשפט. קדין שאינו חוזר: שמאירין אם דבריהם. מפרש' את דבריהן: משלימין אם דבריהן. כדאמרן אין גזירתן חוזרת: לא השלימו. שאמרו עליהן (ח) בשני ימים הראשונים עלו אליו ופעלו: הם שלא ציחנו. אורים ותומים לא פירשו להם בשני ימים הראשונים עלו והלליחו אלא עלו אליו אם לנצח אם להנצח: באחרונה. פירשו להם כי מחר אהנו צידק: בולטות. האותיות בולטות כגון ע"ין משמעון למ"ד מלוי ה"י מיהודה לומר עלה וכל אחת אינה זזה ממקומה אלא בולטת במקומה והוא מנרפן: והא לא כסב דר"י. בכל השבטים ואם לר"ך לה כגון והלך תליל מהיכן בזה: שהי שאל דבוק. כשהיה דוד בורח מפני אבשלום: שנאמר ויעל אביתר עד סוס כל העם לעזור. ותניא כסדר עולם ושאל באורים ותומים ולא עלתה לו ונסתלק מן הכהונה שנאמר ויעל אביתר מדקמתי דבעי כהן המדבר ברוח הקודש אלאה לא בולטות ולא מנטרפות היו דאם כן למה לי רוח הקודש: סיועי הוא מסייע. כהן כהדי אורים ותומים הלכך אם כהן כשר היה וראוי לשרות שכינה עליו האותיות בולטות או מנטרפות על ידו כשנשאלין זו ואם לאו לא בולטות ולא מנטרפות: הוא זה מלך. דהא ביהושע משתעי קרא: וכל בני ישראל אסו. מי שכל בני ישראל אסו לנצח למלחמה אחריו:

הדרן עלך בא לו

יום הכפורים אסור באכילה

ובסתי' וכו'. מפרש בגמרא

דכל הני איקרו עיניו וגבי יוה"כ ה' עיניו' כתיבי והני ה' הוו דשתי' בכלל אכילה: מלך. דרכו ושכחו להיות נאה שנאמר (ישעיה ג) מלך ציפיו תחזינה עיניך: והכלה. לריכה נוי עד שמחבב על בעלה וכל שלשים יום לחופתה היא קרויה כלל: והסתי. יולדת: נטעול אם הסנדל ששננה קשה לה: דברי רבי אליעזר. אכילהו קאי מלך וכלה וסתי: גב' נחלי שיעור. כגון פחות מכותבת הגסה שהיא שיעור ליוה"כ כדתנן מתני' וכי לא שלים שיעורא כרת ליכא אסורא איכא: חלי שיעור. כלומר פחות מכשיעור אסור מן המורה לקמן בשמעתא דריש ליה מכל חלב: שאסור מדרבנן. ומתני' נמי מדרבנן קאמר: אי הכי. דלריש

לקיש אסור מיהא מדרבנן לא ניחייז עליה קרבן שבועה הנשבע שלא יאכל חלי שיעור מדבר אסור ואכל לא ניחייז עליה קרבן שבועת ציטוי דהא קיימא לן במסכת שבועות (דף כו.) נשבע לקיים את המצוה ולא קיים פטור או נשבע לבטל ולא בטל פטור: ורבי שמעון פוטר. מקרבן שבועה: מושבע ועומד הוא. והוה ליה נשבע לקיים את המצוה: צדול. שבועה שלא אוכל לא כשר שחטטה ולא כשר נצילה דמגו דחילה אהמירא חיילא נמי אאסורא ורבי שמעון פוטר דליח ליה אסור כולל ולא אמרינן מגו: וריש לקיש אמר אי אספ מואל. שהא חייז קרבן שבועה על הנצילה אם אכל כית שהוא מושבע עליו מהר סיני אלא באוכל חלי שיעור שאינו מושבע עליו מסקי ובשביעתו נאסר עליו: במפרש. שלא אוכל אפילו חלי שיעור: ואלינא דרבנן. דאמרי בשבועות (דף ע"ו:) דהנשבע שלא אוכל סתם אוקר עולמו ככשיעור: או בססא. מנית לאוקומה ומיהו כשאלל לא אכל אלא חלי שיעור שאינו מושבע עליו מסקי ועל ידי שבועה שלא אוכל סתם נאסר בו:

ואלינא

שלא כסדר. היה לו לשאול הידר שאול היסגירוני לפיכך השיביוה על הראוי לשאול ראשון: ואם הולדך לשנייה. כגון שהיה הדבר נחוק ואין שהות להממין כגון האלדוף האשיגנו דלכגל: גזירה נכוח חורב. כגון של יונה בן אמיתי: שנאמר במשפט. קדין שאינו חוזר: שמאירין אם דבריהם. מפרש' את דבריהן: משלימין אם דבריהן. כדאמרן אין גזירתן חוזרת: לא השלימו. שאמרו עליהן (ח) בשני ימים הראשונים עלו אליו ופעלו: הם שלא ציחנו. אורים ותומים לא פירשו להם בשני ימים הראשונים עלו והלליחו אלא עלו אליו אם לנצח אם להנצח: באחרונה. פירשו להם כי מחר אהנו צידק: בולטות. האותיות בולטות כגון ע"ין משמעון למ"ד מלוי ה"י מיהודה לומר עלה וכל אחת אינה זזה ממקומה אלא בולטת במקומה והוא מנרפן: והא לא כסב דר"י. בכל השבטים ואם לר"ך לה כגון והלך תליל מהיכן בזה: שהי שאל דבוק. כשהיה דוד בורח מפני אבשלום: שנאמר ויעל אביתר עד סוס כל העם לעזור. ותניא כסדר עולם ושאל באורים ותומים ולא עלתה לו ונסתלק מן הכהונה שנאמר ויעל אביתר מדקמתי דבעי כהן המדבר ברוח הקודש אלאה לא בולטות ולא מנטרפות היו דאם כן למה לי רוח הקודש: סיועי הוא מסייע. כהן כהדי אורים ותומים הלכך אם כהן כשר היה וראוי לשרות שכינה עליו האותיות בולטות או מנטרפות על ידו כשנשאלין זו ואם לאו לא בולטות ולא מנטרפות: הוא זה מלך. דהא ביהושע משתעי קרא: וכל בני ישראל אסו. מי שכל בני ישראל אסו לנצח למלחמה אחריו:

שלא כסדר והחזירו לו כסדר וכיון שידע ששאל שלא כסדר חזר ושאל כסדר שנאמר והיסגירו בעלי קעילה אותי ואת אנשי ביד שאול ויאמר ה' יסגירו ואם הוצרך הדבר לשנים מחזירין לו שנים שנאמר וישאל דוד בה' לאמר הארדרוף אחרי הגרוד הזה האשיגנו ויאמר (ה') לו רדוף כי השג תשיג והצל תציל ואף על פי שגזירת נביא חוזרת גזירת אורים ותומים אינה חוזרת שנאמר במשפט האורים למה נקרא שמן אורים ותומים אורים שמאירין את דבריהן תומים שמשלימין את דבריהן וא"ת בגבעת בנימין מפני מה לא השלימו ^ההם שלא ביחנו אם לנצח אם להנצח ובאחרונה שביחנו הסכימו שנאמר ופנחם בן אלעזר בן אהרן עומד לפניו בימים ההם לאמר האוסף עוד לצאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם אחדל ויאמר ה' עלו כי מחר אתנו בידך כיצד נעשית רבי יוחנן אומר ^אבולטות ריש לקיש אומר מצטרפות והא לא כתיב בהו צד"י [א] אמר רב שמואל בר יצחק באברהם יצחק ויעקב כתיב שם והא לא כתיב טי"ת אמר רב אחא בר יעקב שבטי ישראל כתיב שם מיתרבי ^בכל כהן שאינו מדבר ברוח הקודש ושכינה שורה עליו אין שואלין בו ^גשהרי שאל צדוק ועלתה לו אביתר ולא עלתה לו שנאמר ^דויעל אביתר עד תום כל העם וגו' סיועי הוה מסייע בהדיהו: ואין שואלין אלא למלך: מנא הני מילי ^האמר רבי אבהו דאמר קרא ^ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים וגו' הוא זה מלך וכל [בני] ישראל אותו זה משוה מלחמה וכל העדה זו סנהדרין:

הדרן עלך בא לו כהן גדול

יום הכפורים אסור באכילה ובשתי' וברחיצה ובסביכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה והמלך והכלה ירחצו את פניהם והחיה תגעול את הסנדל דברי רבי אליעזר וחכמים אסורין ^אהאוכל ככותבת הגסה כמזה וכנרעינתה והושותה מלא לוגמיו חייב ^בכל האוכלים מצטרפין לככותבת וכל המשקין מצטרפין ^גלמלא לוגמיו האוכל ושותה אין מצטרפין: גב' אסור עגוש כרת הוא אמר רבי אילא ואיתימא רבי ירמיה לא נצרכה אלא לחצי שיעור הניחא למאן דאמר חצי שיעור אסור מן התורה אלא למאן דאמר חצי שיעור מותר מן התורה מאי איכא למימר דאיתמר חצי שיעור רבי יוחנן אמר ^אאסור מן התורה ריש לקיש אמר מותר מן התורה רבי יוחנן אלא לריש לקיש מאי איכא למימר מודה ריש לקיש שאסור מדרבנן אי הכי לא ניחייב עליה קרבן שבועה אלמא ^אתנן לשבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ורבי שמעון פוטר והוינן בה אמאי חייב מושבע ועומד מהר סיני הוא רב ושמואל ורבי יוחנן דאמרי בכולל דברים המותרים עם דברים האסורין וריש לקיש אמר אי אתה מוצא אלא במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן או בסתם ואליבא

הדרן עלך בא לו כהן גדול

יום הכפורים אסור באכילה ובשתי' וברחיצה ובסביכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה והמלך והכלה ירחצו את פניהם והחיה תגעול את הסנדל דברי רבי אליעזר וחכמים אסורין ^אהאוכל ככותבת הגסה כמזה וכנרעינתה והושותה מלא לוגמיו חייב ^בכל האוכלים מצטרפין לככותבת וכל המשקין מצטרפין ^גלמלא לוגמיו האוכל ושותה אין מצטרפין: גב' אסור עגוש כרת הוא אמר רבי אילא ואיתימא רבי ירמיה לא נצרכה אלא לחצי שיעור הניחא למאן דאמר חצי שיעור אסור מן התורה אלא למאן דאמר חצי שיעור מותר מן התורה מאי איכא למימר דאיתמר חצי שיעור רבי יוחנן אמר ^אאסור מן התורה ריש לקיש אמר מותר מן התורה רבי יוחנן אלא לריש לקיש מאי איכא למימר מודה ריש לקיש שאסור מדרבנן אי הכי לא ניחייב עליה קרבן שבועה אלמא ^אתנן לשבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ורבי שמעון פוטר והוינן בה אמאי חייב מושבע ועומד מהר סיני הוא רב ושמואל ורבי יוחנן דאמרי בכולל דברים המותרים עם דברים האסורין וריש לקיש אמר אי אתה מוצא אלא במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן או בסתם ואליבא

לקיש אסור מיהא מדרבנן לא ניחייז עליה קרבן שבועה הנשבע שלא יאכל חלי שיעור מדבר אסור ואכל לא ניחייז עליה קרבן שבועת ציטוי דהא קיימא לן במסכת שבועות (דף כו.) נשבע לקיים את המצוה ולא קיים פטור או נשבע לבטל ולא בטל פטור: ורבי שמעון פוטר. מקרבן שבועה: מושבע ועומד הוא. והוה ליה נשבע לקיים את המצוה: צדול. שבועה שלא אוכל לא כשר שחטטה ולא כשר נצילה דמגו דחילה אהמירא חיילא נמי אאסורא ורבי שמעון פוטר דלית ליה אסור כולל ולא אמרינן מגו: וריש לקיש אמר אי אספ מואל. שהא חייז קרבן שבועה על הנצילה אם אכל כית שהוא מושבע עליו מהר סיני אלא באוכל חלי שיעור שאינו מושבע עליו מסקי ובשביעתו נאסר עליו: במפרש. שלא אוכל אפילו חלי שיעור: ואלינא דרבנן. דאמרי בשבועות (דף ע"ו:) דהנשבע שלא אוכל סתם אוקר עולמו ככשיעור: או בססא. מנית לאוקומה ומיהו כשאלל לא אכל אלא חלי שיעור שאינו מושבע עליו מסקי ועל ידי שבועה שלא אוכל סתם נאסר בו:

א"כ מפני מה לא השלימו בגבעת בנימין, לפי שהן לא ביחנו אם לינצח אם לינצח. באחרונה שביחנו הסכימו על ידו, שנאמר פינחס בן אלעזר בן אהרן עמד לפניו בימים ההם. כיצד נעשית. ר' יוחנן אומר האותיות היו בולטות והוה כתוב בהן אברהם יצחק ויעקב ושבטי ישראל דצ"י וטי"ת שלא היו בשמות השבטים. ומתבטין עלייהו והתניא כל כהן שמדבר ברוח הקודש ושכינה שורה עליו שואלין בו. ומפשה ושאל צדוק ועלתה. שאל אביתר ולא עלתה לו, שנאמר ויעל אביתרכו. ומשינני סיועי מסייע הנשאל כהדי אורים ותומים. וירושלמי וישאל דוד בה' לאמר הארדרוף אחרי הגרוד הזה דוד ביקש רחמים ה' אלוהי ישראל הגד נא לעבדך, תדע לך שהוא כן שהרי ב' שאל והשיבוהו ג', שנאמר וירעל לו רדוף כי השג תשיג והצל תציל. אית תנא חני הקול היה שומע שנאמר וישמע את הקול מדבר אליו, ואית תנא חני הכתב היה בולט, והיה כתוב בהן אברהם יצחק ויעקב, כל אלה שבטי ישראל היה חקוק עליהן. ואין שנאלין אלא למלך ולב"ד והיה שצורך הצבור בו. מנא לן, ולפני אלעזר הכהן יעמוד, הוא זה המלך, אותו זה משה מלחמה, וכל העדה זו סנהדרין. הדרן עלך בא לו כהן גדול

יום הכפורים אסור באכילה כו'. אוקימנא למיתניין דקתני אסור באכילה חצי שיעור, אבל האוכל כשיעור חייב כרת.

וגבי מיעוק לא שייך גזירה. כן י"ל דלקדק מנל אלו כדפרישית דחמשה העיניין אינן אלא מדרבנן. גמ'. א"א א"מא דאמר מותר מן התורה מותר מן התורה מאי איכא במוצא בו. יריש לקיש אמר אי אתה מוצא בו. כ"ג דשבועות וכב, בן מפרש דליהו לא ספירא להו כריש לקיש דמוקמי למתני' כדברי הכל, ואש"י דליכא מאן דלית ליה אסור כוון לא כדבי עקיבא או כרבנן. ועוד דרשיון דמוקי טעמא דרבי שמעון דפטור משום דאולי לטעמיה [ד]לית ליה [אסורא כולל] דברי הכל היא חוץ מרבי שמעון דפליג עליה כהדיא. וממה אמאי [אלן] קאמר הסם [ד]לא מוקי ליה כוותיה [דרי"ל] משום דהני שיעור אסור מן המורה (ו)לרבי יוחנן דהכא. י"ל דכיון דליכא אלא [אסורא בעלמא] חיילא עליה שבועה כדמשמע (פ"ק) [פ"ג] דשבועות וכב, בן דבעי רב אשי מיר שאמר שבועה שלא אוכל כמתא כיון דמושבע ועומד עליו (על דעמו אמשהו פי' חיילא עליו או שבועה או דילמא כו'), וס ספרי' דגריסי כי מישתבע ביהמירא קא מישתבע דעתיה אמשהו, ועממא כיון דליכא אלא אסורא בעלמא (ו)לר' יוחנן ולא מלקות כמו שאמרם [הלן עד, א] ד"ה ר"ן, קרי ליה הימירא. אך מ"מ קשה לרבינו דרשיון הוא מני למימר כריש לקיש ולהעמיד המשנה דהתם בחצי שיעור, והא בעינא דמשתכח לאו וכן, פי' שיוכל לישבע שבועה שלא אוכל ושבועה שאוכל, והכא (נמי) [נסן] דקרי ליה הימירא לענין שאינו מושבע ועומד מהר סיני (ובי שבועה שלא אוכל ושבועה שאוכל, מהא לא מני למימר כיון שיש אסור והסם לאו) [מ"מ לא מני למימר דליקיה בלאן וכן. מ"ר וי"ע.

א"א אי ברמפרש בו'. ורבי שמעון דפטור משום דלית ליה כל שהוא למכות, לא חיילא עליה קרבן שבועה.

לא א מיי פי" מהל' כלי מקדש הלכה יא:

ב [מיי פי"ע שם הלכה יז:]

לב ג מיי" שם פי"ה יז:]

א ד מיי" פ"א מהלכות שביעת שיעור הלכה ד ה סמג לאון סט ועשין לג

טוש"ע א"ח סימן תרי"א סעיף א [וסימן תרעו סעיף

לז:]

ב ה מיי" שם פי"ג הלכה

א סמג וטוש"ע שם

סימן תרי"ב סעיף י:

ג ו מיי" שם הלכה ח סמג

שם טוש"ע שם סימן

תרי"ב סעיף ג:

ד ו ז ט י מיי" שם פי"ג

הלכה א סמג לאון שם

טוש"ע שם סימן תרי"ב

סעיף א ז ט:

ה ב מיי" שם הלכה ג

[ופי"ד מהל' מלכות

אסורות הלכה ב:]

ו ל מיי" פי"ה מהלכות

שבועות הלכה ה:

- ויאמר דוד והקסגרו בעלי קעילה אתי ואת אנשי ביד שאול ויאמר ה' יסגירו ואם הוצרך הדבר לשנים מחזירין לו שנים שנאמר וישאל דוד בה' לאמר הארדרוף אחרי הגרוד הזה האשיגנו ויאמר לו רדף כי השג תשיג והצל תציל: שמואל א ל ח
- וישאל דוד ב' לאמר ארדף אחרי הגרוד הזה האשיגנו ויאמר לו רדף כי השג תשיג והצל תציל: שמואל א ל ח
- ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני ה' על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוא וכל בני ישראל אותו וכל הקהה: מדבר כו כא
- ופינחס בן אלעזר בן אהרן עמד לפניו בימים ההם לאמר האוסף עוד לצאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם אחדל ויאמר ה' עלו כי מחר אתנו בידך כיצד נעשית רבי יוחנן אומר ^אבולטות ריש לקיש אומר מצטרפות והא לא כתיב בהו צד"י [א] אמר רב שמואל בר יצחק באברהם יצחק ויעקב כתיב שם והא לא כתיב טי"ת אמר רב אחא בר יעקב שבטי ישראל כתיב שם מיתרבי ^בכל כהן שאינו מדבר ברוח הקודש ושכינה שורה עליו אין שואלין בו ^גשהרי שאל צדוק ועלתה לו אביתר ולא עלתה לו שנאמר ^דויעל אביתר עד תום כל העם וגו' סיועי הוה מסייע בהדיהו: ואין שואלין אלא למלך: מנא הני מילי ^האמר רבי אבהו דאמר קרא ^ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים וגו' הוא זה מלך וכל [בני] ישראל אותו זה משוה מלחמה וכל העדה זו סנהדרין:

שופטים כ כח והנה גם צדוק וכל הלויים אתו נשאים את ארון ברית האלהים ויצקו את ארון האלהים ויעל אביתר עד תום כל הקעם לעבור מן העיר: שמואל ב טו כד

רבינו הגנאל

ואסיקנא דוד שאל שלא כסדר. וכיון שהריש חזר ושאל כסדר, שנאמר ויאמר דוד היסגירו בעלי קעילה אותי ואת אנשי בידו, ואם הוצרך הדבר לשנים, מחזירין לו על שניהם שנאמר וישאל דוד בה' לאמר ארדרוף אחרי הגרוד [האשיגנו] ויאמר לו רדוף כי השג תשיג והצל תציל. ואע"פ שגזירת נביא חוזרת גזירת אורים ותומים אינה חוזרת, שלא נקרא תומים אלא מפני שמשלימין דבריהן.

א"כ מפני מה לא השלימו בגבעת בנימין, לפי שהן לא ביחנו אם לינצח אם לינצח. באחרונה שביחנו הסכימו על ידו, שנאמר פינחס בן אלעזר בן אהרן עמד לפניו בימים ההם. כיצד נעשית. ר' יוחנן אומר האותיות היו בולטות והוה כתוב בהן אברהם יצחק ויעקב ושבטי ישראל דצ"י וטי"ת שלא היו בשמות השבטים. ומתבטין עלייהו והתניא כל כהן שמדבר ברוח הקודש ושכינה שורה עליו שואלין בו. ומפשה ושאל צדוק ועלתה. שאל אביתר ולא עלתה לו, שנאמר ויעל אביתרכו. ומשינני סיועי מסייע הנשאל כהדי אורים ותומים. וירושלמי וישאל דוד בה' לאמר הארדרוף אחרי הגרוד הזה דוד ביקש רחמים ה' אלוהי ישראל הגד נא לעבדך, תדע לך שהוא כן שהרי ב' שאל והשיבוהו ג', שנאמר וירעל לו רדוף כי השג תשיג והצל תציל. אית תנא חני הקול היה שומע שנאמר וישמע את הקול מדבר אליו, ואית תנא חני הכתב היה בולט, והיה כתוב בהן אברהם יצחק ויעקב, כל אלה שבטי ישראל היה חקוק עליהן. ואין שנאלין אלא למלך ולב"ד והיה שצורך הצבור בו. מנא לן, ולפני אלעזר הכהן יעמוד, הוא זה המלך, אותו זה משה מלחמה, וכל העדה זו סנהדרין. הדרן עלך בא לו כהן גדול

יום הכפורים אסור באכילה כו'. אוקימנא למיתניין דקתני אסור באכילה חצי שיעור, אבל האוכל כשיעור חייב כרת.

וגבי מיעוק לא שייך גזירה. כן י"ל דלקדק מנל אלו כדפרישית דחמשה העיניין אינן אלא מדרבנן. גמ'. א"א א"מא דאמר מותר מן התורה מותר מן התורה מאי איכא במוצא בו. יריש לקיש אמר אי אתה מוצא בו. כ"ג דשבועות וכב, בן מפרש דליהו לא ספירא להו כריש לקיש דמוקמי למתני' כדברי הכל, ואש"י דליכא מאן דלית ליה אסור כוון לא כדבי עקיבא או כרבנן. ועוד דרשיון דמוקי טעמא דרבי שמעון דפטור משום דאולי לטעמיה [ד]לית ליה [אסורא כולל] דברי הכל היא חוץ מרבי שמעון דפליג עליה כהדיא. וממה אמאי [אלן] קאמר הסם [ד]לא מוקי ליה כוותיה [דרי"ל] משום דהני שיעור אסור מן המורה (ו)לרבי יוחנן דהכא. י"ל דכיון דליכא אלא [אסורא בעלמא] חיילא עליה שבועה כדמשמע (פ"ק) [פ"ג] דשבועות וכב, בן דבעי רב אשי מיר שאמר שבועה שלא אוכל כמתא כיון דמושבע ועומד עליו (על דעמו אמשהו פי' חיילא עליו או שבועה או דילמא כו'), וס ספרי' דגריסי כי מישתבע ביהמירא קא מישתבע דעתיה אמשהו, ועממא כיון דליכא אלא אסורא בעלמא (ו)לר' יוחנן ולא מלקות כמו שאמרם [הלן עד, א] ד"ה ר"ן, קרי ליה הימירא. אך מ"מ קשה לרבינו דרשיון הוא מני למימר כריש לקיש ולהעמיד המשנה דהתם בחצי שיעור, והא בעינא דמשתכח לאו וכן, פי' שיוכל לישבע שבועה שלא אוכל ושבועה שאוכל, והכא (נמי) [נסן] דקרי ליה הימירא לענין שאינו מושבע ועומד מהר סיני (ובי שבועה שלא אוכל ושבועה שאוכל, מהא לא מני למימר כיון שיש אסור והסם לאו) [מ"מ לא מני למימר דליקיה בלאן וכן. מ"ר וי"ע.

א"א אי ברמפרש בו'. ורבי שמעון דפטור משום דלית ליה כל שהוא למכות, לא חיילא עליה קרבן שבועה.